Spin to create two kinds

VRTETI, PRELOMITI, ZVEZATI
Kärt Ojavee

MMC KIBLA / KiBela, prostor za umetnost
20.12.2024 – 01.02.2025

KIBLA

Estonska umetnica in oblikovalka Kärt Ojavee (1982) v svojem delu združuje nove tehnologije in tradicionalne ročne spretnosti ter z domišljenim konceptualnim pristopom k tekstilu raziskuje njun zgodovinski pomen ter potencial v prihodnosti. Ojavee poleg znanstvenega dela in eksperimentiranja z materiali deluje tudi kot glasbenica, oblikovalka scenografij in kostumov.

Leta 2013 je doktorirala z disertacijo z naslovom *Active Smart Interior Textiles: Interactive Soft Displays*, ki se osredotoča na proces razvijanja hibridnih materialov in interaktivnih tekstilij, ki združujejo tradicionalne in najsodobnejše tehnologije. V svoja dela pogosto vključuje elektronske komponente in raziskuje možnosti razvoja v prihodnje, s poudarkom na materialih, ki se s časom spreminjajo. Še posebej jo zanima preoblikovanje materialov in dinamičen odnos med materialom in okoljem, ki ga razume predvsem kot simbiotično interakcijo. Od leta 2014 je višja raziskovalka na oddelku za tekstil Estonske akademije za umetnost, kjer od leta 2024 tudi predava in z Jussom Heinsalujem vodi magistrski program Craft Studies.

A
TRGOVINA S PEPELOM

Postavitev sestavljajo materiali, pridobljeni iz opuščenega rudnika oljnega skrilavca v severovzhodni Estoniji, in fotografije lokacije, kjer se je 230 milijonov ton pepela pregnetlo v mračno, 800 hektarjev veliko gorsko verigo. Tukaj se dviga niz hribčkov – kot protiutež izkopanemu oljnemu skrilavcu, sedimentni kamnini, iz katere proizvajamo elektriko.

Kot nasprotje temu obsežnemu in umetno ustvarjenemu sublimnemu, ki ga oblikujejo postopki velikih industrijskih projektov, se pojavita človeški roki, ki pepel skrbno oblikujeta v dragocene kroglice. Vrednost teh nenavadnih draguljev Zemlje je v meditativni pozornosti, s katero so bili izdelani – vsak je drugačen. Pozoren pogled v koraldah, ki spominjajo na molitvene kroglice, prepozna depo materialov prihodnosti. Tako kot jedro v semenu čakajo, da jih bomo razvozlali v alternativni prihodnosti, ki bo morda pripadala nam.

Studio Aine preučuje nove možnosti in poglede na hribe ostalin, ki so nekoč veljale za nevarne, z vidika inovativnih, ogljično nevtralnih tehnologij. Te namreč omogočajo pridobivanje mineralov in kovin tudi iz pepela. V luči globalnega pomanjkanja virov ti hribčki predstavljajo valuto prihodnosti, s katero bodo košček za koščkom, kroglico za kroglico trgovale industrije, ki slonijo na nujno potrebnih surovinah. Projekt postavlja v ospredje spreminjajoče se predstave o tem, kaj je odpadek in kaj predstavlja vrednost, kot tudi vse tiste, ki skrbijo za te samotne in razdejane pokrajine.

Detajlu pogleda na plato ostalin, ki ga je avtorica ujela v tekstil s časovno izjemno potratno tehniko, je sopostavljena industrijsko izdelana tapiserija, kar ustvari povezavo med estetsko krajino in uporabo materiala. Umetnica se v delu vizualno in vsebinsko navezuje na sliko Casparja Davida Friedricha Popotnik nad meglenim morjem. *Čas, pokrajina in figura na sliki pripadajo povsem drugemu kontekstu, vendar med obema situacijama, obema obdobjema poteka opazen dialog.*

Leto: 2021-2024 / Materiali: pepel oljnega skrilavca, modra glina, različne vrste preje
Tehnike: žakarska tkanina, ročno izdelana tapiserija, keramična glazura, taljeno steklo, avtoričine tehnike. Projekt ASHTRADE je začel nastajati leta 2021 v sodelovanju z Studio Aine (EST), od leta 2022 pa ga samostojno vodi Kärt Ojavee.
Fotografije: Anu Vahtra
Eksperimenti s keramiko so nastali v sodelovanju z Jaanom Augustom Viirandom. Eksperimenti s steklom so nastali v sodelovanju z Andro Jõgis.

B
SHRANI KOT

Razstavljeni predmeti so detajl iz instalacije večjega formata, ki je bila premierno prikazana leta 2018. V prvotni postavitvi je sredi galerijskega prostora visel ogromen kos blaga, ki je po diagonali rezal prostor na dva dela. Nesimetričnost postavitve je bila poklon modernistični taktiki, ki so jo na začetku 20. stoletja uporabljali oblikovalci tekstila, kot sta Annie Albers in Ljubov Popova.(1) Povezovanje tekstilne umetnosti in oblikovanja tekstilij z možnostmi množične produkcije, kar je bilo osnova teh ženskih praks, pa je tudi izhodišče projekta SHRANI KOT. Če rojstvo idej o oblikovanju tekstila v industrijski dobi v dvajsetih letih prejšnjega stoletja služi kot ena os postavitve, potem drugo predstavlja izbor materialov, ki so potrošniku 21. stoletja dobro znani: PVC, kevlar, steklena, optična in ogljikova vlakna. Instalacija tako poskuša v dialogu med njima na novo premisliti trenutno realnost proizvodnje tekstila.

Odločitev za zamuden postopek ročnega tkanja na statvah namesto uporabe industrijskih strojev je umetnikom omogočila, da so se z rezultati približali visokokakovostnim industrijskim materialom, obenem pa je ponudila več časa za pogovor, premislek in eksperiment. Osredotočali so se na to, kako nekaj oblikovati oziroma kako iz materiala »rešiti« obliko, eksperimentirali so z materiali in preizkušali nove in nove različice. Na prvi pogled zanemarljiva sprememba debelosti vlakna, na primer, privede do zelo drugačnih rezultatov. Različice so nato predstavljene v preprosti obliki frizbija, v procesu, ki ročno posnema izdelavo masovno proizvedenega predmeta.

(1) Christina Lodder govori o konceptu »sdvig« – premik ali dislociranost – v: »Liubov Popova: From Painting to Textile Design«, Tate Papers, št.14, jesen 2010.

Leto: 2018 / Projekt je nastal v sodelovanju z Johanno Ulfsak
Material: ogljikova vlakna, kevlar, odsevna nit, steklena vlakna / Tehnika: ročno tkanje
Besedila: Alina Astrova

C
NEDEFINIRAN UPORABEN OBJEKT 23 I

Hipnagogni in hipnopompni pojavi, i.e. vidne oziroma slušne halucinacije in iluzije, ki se pojavljajo na prehodu iz budnosti v spanje in obratno, so že dolgo vir navdiha in novega znanja mnogim umetnikom. Pisateljici Mary Shelley se je tako ideja za lik Frankensteina porodila prav v sanjah. Tudi Paul McCartney bi naj skladbo Yesterday slišal v sanjah ter sprva mislil, da se spominja pesmi iz svojega otroštva. Delo Nedefiniran uporaben objekt 23 I se osredotoča na zvok in zgodbe, ki so jih glasbeniki poslušali med spanjem in jih kasneje uporabili v svojem delu. Instalacija vključuje predelano skladbo britanske zasedbe The Police, ki je predstavljena s pomočjo mehansko vodenega zabojnika v plasteh. Keramični objekt, izdelan s 3D tiskom, je izdelal Lauri Kilusk.

Leto: 2023 / Material: keramika, izdelana s 3D tiskom, »krater« glazura, odsevni vinil
Besedila: Sandra Nuut

D
NEDEFINIRAN UPORABEN OBJEKT 23 II

Nedefiniran uporaben objekt 23 II s pomočjo starih izumov, kot sta povečevalno steklo in zobniki, raziskuje povezave med svetlobo in biološkim ritmom. Svetloba ima osrednjo vlogo v regulaciji cirkadianega ritma, ki signalizira, kdaj smo budni in kdaj spimo. Živčne celice v človeškem očesu se odzivajo na dražljaje iz okolja, na prisotnost svetlobe, in skrbijo, da naša notranja ura še naprej teče. Tekstil z učinkom razpršene svetlobe, na katerega je usmerjen nežen digitalni snop, in premikajoči se svetlobni žarek, ki ga izrisuje povečevalno steklo, tvorita analogno uro, ki z neprekinjenim potovanjem od enega konca zavese do drugega govori o minevanju časa.

Material: poliestrsko blago z učinkom razpršene svetlobe, medenina, aluminij, steklo, les, elektronika / Besedila: Sandra Nuut

---

E
EPIZODE 1, 2, 3 IN 8

Zakaj je neka tkanina dragocena, druga pa brez vrednosti? Vrednosti kosa blaga ne določa le število ur, ki so jih človeške roke potrebovale za izdelavo, ali redkost samega blaga, temveč to, kakšno vrednost mu pripišemo. V kolikšni meri je pripisana vrednost odvisna od surovinske sestave vlakna, od tehnologije izdelave, od barve? Ne glede na to, ali je vrednost materialu pripisana ali mu je imanentna, lahko spreminja potek zgodovine. Zaželenost udobnega bombaža in lesketajoče se svile med evropskimi višjimi razredi je predstavljala enega od motorjev razmaha kapitalizma kot globalnega ekonomskega sistema, ki je evropske države navdušil za kolonizacijo Azije, Afrike in Amerike. Kakšne lastnosti mora imeti kos belega blaga, da se ga ponekod povezuje z mirom in blagohotnostjo, drugje z razkošjem in nadvlado, spet v drugih državah pa označuje nevesto ali pa služi kot detonirna vrvica ali enostavno kot brisača? Preplet treh kosov blaga z diametralno različnimi namembnostmi v delu Epizode 1, 2, 3 in 8 nakazuje izgubo družbeno pogojene vrednosti in vrnitev v prvotno stanje zgolj blaga.

1
Dolg trak blaga bele barve lahko simbolizira čistost, dobrohotnost, vizionarstvo, sočutje in še mnogo drugih lastnosti, zlasti v Tibetu in Mongoliji. V preteklosti so bili ti šali oziroma kate narejeni iz svile, danes pa se za izdelavo pogosto uporabljata tudi poliester in bombaž. Dragoceni trakovi dolgega belega blaga se kot blagoslov podarijo ob posebnih priložnostih, kot so poroke, pogrebi, rojstvo, diploma ali ob prihodu in odhodu gostov. V nekaterih delih zahodne Afrike in v Melaneziji se veliki kosi belega blaga uporabljajo kot neke vrste valuta in se pogosto pojavljajo kot del nevestine dote. Ampak kaj je tisto, kar naredi kos blaga dragocen – trpežnost ali spremenljivost?

Material: taljivo vlakno, papir
Tehnika: ročno tkanje

2
Leta 1939 je sovjetski minister za zunanje zadeve Vjačeslav Molotov na državnem radiu oznanil, da Sovjetska zveza ne bombardira Finske, kot so zatrjevali škodljivi »imperialistični« mediji, ampak da nad sestradane Fince iz zraka meče pošiljke hrane. Bomb PPAБ-3, s katerimi so Fince tako bogato pogostila sovjetska letala, se je prijelo ime »Molotove košare kruha«. V odgovor so herr Molotovu in sovjetskim tankom ponudili koktajl, da poplaknejo zakuhani obrok – steklenice, napolnjene z alkoholom, katranom, kalijevim kloratom ali drugo vnetlljivo snovjo, iz katere moli trak tkanine, ki deluje kot zažigalna vrvica. Ko so se take steklenice spet pojavile med Majdanom in med protesti Black Lives Matter, je na površje ponovno privrelo vprašanje: kakšno blago je najbolje uporabiti za zažigalno vrvico – debelo ali tanko, lan ali bombaž?

Material: lan, papir
Tehnika: ročno tkanje

3
Oče mednarodnega prava Hugo Grotius je na začetku 17. stoletja zapisal, da gre belo zastavo v skladu z dolgo tradicijo razumeti kot nedvoumen znak predaje in želje po začetku pogajanj. Zastava mora biti vidna, če naj doseže svoj namen. Zato se zdi smiselno, da se zanjo uporabi največji in tudi najcenejši kos blaga. A kaj naj storimo v primeru, ko rjuhe nimamo pri roki? Zaposleni v pisarnah lahko na primer skupaj spnejo bleščeče bele liste papirje A4 formata. Kaj pa če zapuščaš vojno območje in imaš pri sebi le brisačo ali pa poročno obleko? Če je mir resnično najpomembnejša stvar, zakaj ga ne bi zahtevali in oznanjali z najdražjimi materiali?

Material: morska trava, svila, račje perje / Tehnika: ročno tkanje

8
Solideo (tudi pileol ali pileolus, kalota) je majhna okrogla čepica, ki pokriva glave najvišjih cerkvenih dostojanstvenikov katoliške, anglikanske in sirske pravoslavne cerkve. Čepice so pričeli nositi, da so varovale njihove gladko obrite glave, še posebej, ko so morale nositi težko mitro. Danes se čepica uporablja kot samostojno pokrivalo. V skladu s tradicijo iz prejšnjega stoletja bo papež v zameno za ponujeno čepico svojo snel z glave in jo izmenjal. Vrh čepice je zaokrožen v očesce s svilenim pecljem, ki olajša snemanje in natikanje. Očitki o dvoličnosti katoliške cerkve pogosto govorijo o trgovanju z odpustki in orgijah, ki potekajo v papeški palači. Pa vendar – mar lesk in gladkost fino tkane svile, po kateri se lahko sprehaja le nekaj izbranih prstov, ne povzema v najbolj strnjeni obliki očitanega sekularnega razkošja verskega življenja?

Material: svila (Marko Balažič: svilena nit iz kokonov, pridelanih v Mariboru v Sloveniji)
Tehnika: predenje / Leto: 2021
Razstavna stojala: Valge Kuup
Besedila: Gustav Kalm

F
PRETEKLIK GORETI JE ZGOREL

Delo sestavljajo alge iz Baltskega morja, ki jih obiskovalci med potekom razstave sežgejo. Goreči tvorbe so izoblikovane iz fragmentov, najdenih na obalah Zaspanih otokov (Sleepy Islands) na Islandiji. Ko oblike pogorijo in se razpustijo, na mestu ostane zrno stekla v obliki solze. Iz pošastnega dima, ki se dviga iz zoglenelih alg, se širi močan vonj, ki pričara vizijo pokrajine, kjer iz ostankov nekoč živahnih alg nastajajo fosili, ki zdaj sproščajo svojo lastno energijo.

Leto: 2023 / Material: steklo, srebro, kadilo (*Furcellaria Lumbricalis, Fucus Vescivulosus, Juniperus, Bursera Gravolens, smola od Pinus Sylvestris in Genus Abies*)

G
ZGODBA O NANOMATERIALU ŠT. 399

Majhni delci, ki so vidni le v nanometrskem merilu, so največja čarovnija nevidnega. *Ti drobceni delčki plešejo kot kresničke in ustvarjajo svojo lastno* simfonijo v temi.
To, da so majhni, ne zmanjšuje njihove veličine.
Majhnost jim daje svobodo.
Pronicajo skozi razpoke, *se združujejo,* ustvarjajo vesolja.
Človeška bitja iz tega univerzuma ne morejo niti dojeti.
Čemu? Da se izšepeta skrivnost.
Skrivnosti zapletene tapiserije življenja.
Drobne stvari so skrite za tančico vsakdanjega pogleda.
Četudi to ni vidno, delujejo usklajeno, harmonično in krojijo usodo.*

Tehnološki preboj, ki je omogočil globlje razumevanje in delo s snovmi na nanometrski ravni, je zanimiv, saj številni življenjski procesi potekajo prav na tej ravni. Oblikovanje na nanometrski ravni bo namreč omogočilo, da bomo lahko razvijali materiale na način, kot to počne narava.

Zgodba o nanomaterialu št. 339 je rezultat enoletnega projekta, ki se je osredotočal na razvoj novih nanomaterialov. Razstava razpira proces njihove zasnove in izdelave. Materiali, ki jih poznamo iz laboratorijskega okolja, so premeščeni v galerijski prostor in v različnih merilih postavljeni na ogled. Razstava tako razgrne procese raziskovalno-ustvarjalnega dela, ki združuje znanstvena dognanja o materialih, izdelavo strojev, ustvarjalne procese kot tudi neuspehe in končne izsledke projekta.

Zgodba o nanomaterialu št. 339
Avtorica projekta: Kärt Ojavee
Razvoj materialov: Anna Jõgi, Katarina Kruus, Kärt Ojavee, Madis Kaasik v sodelovanju z Exponential Technologies Ltd. in Gelatex Technologies OÜ
Grafično oblikovanje: Pierre Satoshi Benoit / Razstavno besedilo: Haeun Kim in *AI
Oblikovanje zvoka: Artjom Astrov

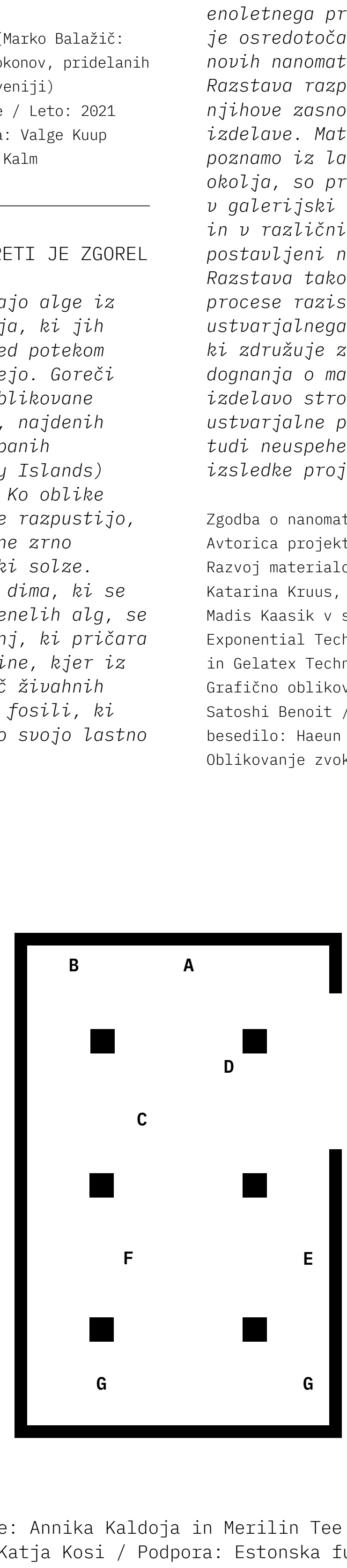

TO SPIN, TO CRACK, TO BIND (VRTETI, PRELOMITI, ZVEZATI)
Kulturno izobraževalno društvo KIBLA / Ulica kneza Koclja 9, Maribor / www.kibla.org / Produkcija: Peter Lubej / Zasnova in oblikovanje razstave: Annika Kaldoja in Merilin Tee
Grafično oblikovanje: Pierre Satoshi Benoit / Ekipa za postavitev razstave: Simon Sedmak, Primož Robnik, kurator Peter Tomaž Dobrila / Prevod: Katja Kosi / Podpora: Estonska fundacija za kulturo, Ministrstvo za kulturo RS Slovenije, Mestna občina Maribor / So-organizacija: Društvo za sodobno umetnost X-OP, Združenje za umetnost in avdiovizualno produkcijo Koda Modro